

Puolustusvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Vuoden 2026 ennakkovaikuttamispainopiste: puolustus ja rajaturvallisuus

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Vuoden 2026 ennakkovaikuttamispainopiste: puolustus ja rajaturvallisuus (E 12/2026 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-erityisasiantuntija Anna Kemppi, valtioneuvoston kanslia
- EU-erityisasiantuntija Anne Lamminmäki, valtioneuvoston kanslia
- erityisasiantuntija Eemeli Heikkilä, puolustusministeriö
- osastoesiupseeri, komentaja Tuomas Syvänen, Pääesikunta
- erityisasiantuntija Olli Klemola, Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvoston kannat löytyvät asiakirjasta ”Vuoden 2026 ennakkovaikuttamispainopiste: puolustus ja rajaturvallisuus.”

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Asiakirja käsittelee Suomen vuoden 2026 EU-ennakkovaikuttamisen painopisteitä, joista yksi keskeisimmistä on EU-puolustuksen kehittäminen. Valiokunta toteaa, että se on useissa aiemmissa EU-puolustusta koskevissa lausunnoissaan (esim. PuVL 3/2026 vp, PuVL 1/2026 vp,

Valiokunnan lausunto PuVL 4/2026 vp

PuVL 16/2025 vp ja PuVL 6/2025 vp) arvioinut kattavasti EU:n puolustusulottuvuuden kehittämisen eri osa-alueita.

(2) E-kirjeen lähtökohtana on arvio siitä, että Euroopan turvallisuusympäristö on heikentynyt merkittävästi erityisesti Venäjän hyökkäyssodan ja aggressiivisen toiminnan seurauksena. Turvallisuustilanne on muuttunut pitkäkestoisesti epävakaaaksi ja vaikeasti ennakoitavaksi, mikä on lisännyt tarvetta vahvistaa Euroopan omaa puolustuskykyä sekä jäsenmaiden välistä yhteistyötä.

(3) Suomen keskeinen tavoite EU-vaikuttamisessa on vahvistaa Euroopan puolustusvalmiutta ja parantaa unionin kykyä toimia erilaisissa kriisitilanteissa. Tämä tarkoittaa muun muassa sotilaallisten suorituskykyjen kehittämistä, sotilaallisen liikkuvuuden parantamista sekä kykyä vastata laaja-alaisiin turvallisuusuhkiin. Suomi korostaa, että jäsenvaltioiden on otettava enemmän vastuuta omasta turvallisuudestaan ja että Euroopan tulee kyetä tarvittaessa toimimaan myös itsenäisesti turvallisuuskysymyksissä. Samalla Suomen lähtökohtana on vahva kansallinen puolustuskyky, jota EU-yhteistyö tukee ja täydentää. Valiokunta tukee voimakkaasti E-kirjeessä esitettyjä tavoitteita.

(4) Valiokunta toteaa, että Yhdysvallat on jo pitkään ajanut eurooppalaisten Nato-maiden ottavan vahvempaa roolia omasta puolustuksestaan. Yhdysvallat vastaa nykyään noin 2/3 Naton kokonaisresursseista. Valiokunta pitää tärkeänä, että Naton eurooppalaiset maat vähentävät sotilaallista riippuvuuttaan Yhdysvalloista. Tämä on tärkeää myös sitä taustaa vasten, että Yhdysvaltojen ulkopoliittikka on muuttunut vaikeammin ennakoitavaksi ja aiheuttaa osaltaan epävarmuuksia toimintaympäristössä.

(5) Asiakirjassa käsitellään myös EU:n tulevaa turvallisuusstrategiaa, jonka komission on tarkoitus julkaista vuonna 2026. Suomen tavoitteena on vaikuttaa strategian sisältöön siten, että siinä huomioidaan Venäjän muodostama pitkäaikainen turvallisuusuhka, vahvistetaan EU:n kykyä vastata erilaisiin kriiseihin sekä syvennetään kumppanuuksia erityisesti Naton kanssa. Lisäksi strategiassa tulisi huomioida arktisen alueen kasvava turvallisuuspoliittinen merkitys sekä laajempi turvallisuuskokonaisuus, johon kuuluvat taloudellinen turvallisuus, teknologinen kilpailukyky ja kriittisten resurssien saatavuus.

(6) Puolustuksen kehittämiseen liittyy myös merkittäviä rahoituskysymyksiä. EU:ssa valmistellaan seuraavaa monivuotista rahoituskehystä vuosille 2028–2034, ja kehyksessä puolustukseen suunnattua rahoitusta ehdotetaan kasvatettavaksi huomattavasti. Tavoitteena on rahoittaa eurooppalaista puolustusteollisuutta, kehittää sotilaallista liikkuvuutta sekä vahvistaa jäsenmaiden yhteisiä puolustushankkeita. Suomen näkökulmasta EU-rahoitus voi tukea sekä kansallista puolustusta että eurooppalaista yhteistoimintakykyä ja tuottaa samalla taloudellisia hyötyjä kotimaiselle puolustusteollisuudelle.

(7) Valiokunta huomauttaa, että EU-puolustuksen kehittämiseen uudella rahoituskaudella ehdotetut 116 miljardia euroa sekä sotilaalliseen liikkuvuuteen osoitettavat noin 16 miljardia euroa ovat lopulta vain siemenrahaa. Ne eivät yksin ratkaise eurooppalaista suorituskykyvajetta tai infrastruktuuritarpeita.

Valiokunnan lausunto PuVL 4/2026 vp

(8) Haagin NATO-huippukokouksessa kesällä 2025 sovittiin puolustusmenojen nostamisesta. Uudeksi tavoitteeksi asetettiin 5 prosenttia bruttokansantuotteesta vuoteen 2035 mennessä, mikä merkitsee selkeää nousua aiemmasta 2 prosentin tasosta. Tavoitteesta vähintään 3,5 prosenttia kohdennetaan sotilaallisiin suorituskykyihin ja enintään 1,5 prosenttia puolustukseen liittyviin investointeihin, kuten infrastruktuuriin, kyberturvallisuuteen ja teolliseen kapasiteettiin.

EU-NATO-yhteistyön kehittäminen

(9) EU:n ja Naton välinen yhteistyö on Suomen näkökulmasta keskeinen osa Euroopan puolustuksen kehittämistä. Suomen tavoitteena on syventää EU:n ja Naton välistä käytännön yhteistyötä esimerkiksi harjoitustoiminnassa, puolustuskykyjen kehittämisessä ja hybridiuhkien torjunnassa. Tärkeänä pidetään myös poliittisen tason vuoropuhelun vahvistamista sekä sitä, että EU:n puolustusaloitteet tukevat Naton tavoitteita eivätkä luo päällekkäisiä rakenteita. Valiokunta painottaa EU-puolustushankkeiden yhteensopivuutta Naton puolustussuunnitteluprosessin tavoitteiden kanssa.

Puolustusteollisuuden kehittäminen

(10) Keskeinen osa puolustuksen vahvistamista on eurooppalaisen puolustusteollisuuden kehittäminen. E-kirjeessä korostetaan, että vahva ja kilpailukykyinen puolustusteollinen pohja on edellytys Euroopan puolustuskyvyille. Tavoitteena on lisätä tuotantokapasiteettia, vahvistaa eurooppalaisia toimitusketjuja ja edistää jäsenmaiden yhteishankintoja. Lisäksi pyritään helpottamaan puolustushankintojen toteuttamista, vähentämään yritysten hallinnollista taakkaa ja parantamaan pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia puolustusteollisiin hankkeisiin.

(11) Tutkimus, kehitys ja innovaatiot ovat keskeisessä roolissa eurooppalaisen puolustuksen vahvistamisessa. Suomi tukee EU-tason investointeja puolustusteknologian tutkimukseen ja kaksikäyttöteknologiaan, jolla on sekä sotilaallisia että siviilikäyttöön soveltuvia sovelluksia. Tavoitteena on vahvistaa Euroopan innovointikykyä sekä varmistaa, että tutkimus- ja kehitystyö johtaa konkreettisiin tuotantokykyihin ja operatiivisiin suorituskykyihin.

(12) Valiokunta toteaa, että EU:ssa on käynnistetty useita suuria puolustusteollisuuden niin sanottuja flagship-hankkeita, joiden tavoitteena on vahvistaa Euroopan puolustusteollista perustaa, lisätä tuotantokapasiteettia ja kehittää yhteisiä suorituskykyjä. Näillä hankkeilla pyritään parantamaan eurooppalaista yhteensopivuutta sekä vahvistamaan EU:n kykyä vastata muuttuneeseen turvallisuusympäristöön. Valiokunta korostaa sitä näkökulmaa, että EU:n TKI-rahoitusta ei tule kohdentaa vain muutamaan jättihankkeeseen, jossa isot unionimaat ja niiden suuret puolustusyritykset ovat vahvoilla rahaa jaettaessa. Myös pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on oltava todelliset mahdollisuudet osallistua puolustusteollisiin hankkeisiin. Valiokunta huomauttaa, että merkittävä osa puolustussektorin innovaatioista ja teknologisesta kehityksestä syntyy pk-yrityksissä, ja niiden tasapuolisempi kilpailuasema vahvistaa merkittävästi eurooppalaisen puolustusteollisuuden monipuolisuutta, kilpailukykyä ja toimitusketjujen resilienssiä.

Valiokunnan lausunto PuVL 4/2026 vp

PUTU-direktiivi

(13) Puolustusvaliokunta on useissa aiemmissa lausunnoissaan tuonut esiin ongelmia EU:n puolustus- ja turvallisuushankintoja koskevan direktiivin (PUTU-direktiivi, 2009/81/EY) käytännön soveltamisessa (ks. esim. PuVL 8/2022 vp, PuVL 11/2024 vp). Valiokunta on kiinnittänyt huomiota erityisesti siihen, että EU:n puolustusmarkkinat eivät ole direktiivistä huolimatta aidosti avautuneet kilpailulle, vaan jäsenvaltiot suosivat edelleen omaa puolustusteollisuuttaan.

(14) Puolustus- ja turvallisuushankinnoissa voidaan kansallisen turvallisuuden perusteella poiketa hankintadirektiivistä SEU 346 artiklan mukaisesti. Suomi hyödynsi tätä mahdollisuutta vedoten kansalliseen turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen tehdessään suorahankinnan Laivue 2020 -hankkeessa. Vaikka artikla on oikeudellisesti tarkoitettu poikkeukselliseksi välineeksi, käytännössä erityisesti suuret jäsenvaltiot turvaavat puolustushankinnoissaan laajasti kansallisia etuja. Tämä ei tapahdu yksinomaan artiklaan 346 vetoamalla, vaan myös hyödyntämällä hankintadirektiivin joustoja, neuvottelumenettelyjä sekä turvallisuus- ja toimitusvarmuusvaatimuksia, jotka rajaavat kilpailua. Tämän seurauksena merkittävä osa puolustushankinnoista toteutuu edelleen kansallisesti, ja avoin EU-laajuinen kilpailu jää usein rajalliseksi.

(15) Valiokunta korostaa, että EU-sääntöjen mukainen avoin kilpailu puolustushankinnoissa on Suomen etu. Suomessa on korkeatasoista osaamista, joka menestyy hyvin avoimessa kilpailussa. Tästä hyvä esimerkki on Patrian CAVS-ajoneuvo tai ICEYE:n satelliitit. Saadun selvityksen mukaan Suomen puolustusteollisuuden liikevaihto on nyt noin 3 miljardia euroa. Alan kasvutavoitteena on nelinkertaistaa puolustus-, ilmaisu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuuden liikevaihto viiden vuoden kuluessa ja kasvaa yhdeksi Suomen talouden tukipilareista työllistäen 40 000 henkilöä. Toteutuessaan tämä lisäys tulee parantamaan merkittävästi myös Suomen sotilaallista huoltovarmuutta ja toimintaa poikkeusoloissa.

(16) Valiokunta pitää tervetulleena sitä, että komissio on käynnistänyt PUTU-direktiivin päivityksen. Nykyinen direktiivi ei valiokunnan näkemyksen mukaan toimi, eikä komissio ole puuttunut suurten jäsenmaiden protektionistisiin käytäntöihin hankinnoissa. Valiokunta korostaa, että räikeä oman kotimaisen teollisuuden suosiminen kaikessa hankittavassa materiaalissa johtaa puolustusbudjettien tehostamiseen käyttöön tilanteessa, jossa unionimaiden puolustuskykyä olisi nopeasti vahvistettava Venäjän muodostaman uhan vuoksi.

Muut näkökohdat

(17) Itäisen Suomen elinvoimaisuus on myös turvallisuuskysymys, sillä väestön, infrastruktuurin ja taloudellisen toiminnan säilyminen rajaseuduilla tukee valtion toimintakykyä ja puolustuksen järjestelyjä. Muuttuneessa turvallisuusympäristössä on tärkeää vahvistaa itäisen Suomen asemaa osana kansallista puolustusta. Puolustusteollisuuden tutkimus- ja kehitystoimintaa, kaksoiskäyttötuotteiden sekä sotilaallisen liikkuvuuden hankkeita tulisi suunnata myös itäisille raja-alueille. Liikenne- ja logistiikkayhteyksien kehittäminen tukee joukkojen ja kaluston siirtoa sekä kansallisesti että liittolaisten kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Valiokunnan lausunto PuVL 4/2026 vp

(18) Euroopan investointipankki (EIP) on tärkeä rahoituslaitos. Valiokunta pitää tärkeänä, että pankin rahoitusinstrumentteja hyödynnetään eurooppalaisen puolustusteollisuuden, tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä kaksikäyttöteknologian investointien vahvistamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EIP:n johto on suhtautunut puolustusteollisuuden suoraan rahoittamiseen varauksellisesti, vaikka kaksikäyttötuotteiden rahoittaminen on mahdollista. Valiokunta toistaa jo aiemmin esittämänsä kannan siitä (esim. PuVL 4/2024 vp, kpl 44–48), että Suomen tulee edistää linjaa, joka mahdollistaa EIP:n lainojen kohdistamisen myös suoraan puolustussektorin hankkeisiin.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Puolustusvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 24.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Heikki Autto kok
varapuheenjohtaja Mikko Savola kesk
jäsen Otto Andersson r
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Timo Furuholm vas
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Tomi Immonen ps
jäsen Riitta Kaarisalo sd
jäsen Mika Kari sd
jäsen Pauli Kiuru kok
jäsen Jani Kokko sd
jäsen Jarno Linnell kok
jäsen Juha Mäenpää ps
jäsen Hanna Räsänen kesk
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola